

12 frågor om patent

En uppfinning är i sig ett allmänt begrepp och kan omfatta varje ny idé på alla möjliga områden. En uppfinning måste däremot, för att kunna beviljas patent, uppfylla vissa bestämda kriterier. Många tror att ett patent gör att pengarna börjar rulla in. Men så är det nödvändigtvis inte. När man har ett patent måste man också veta hur man ska använda det, omsätta det till en god affär. Här letar vi reda på svaren till alla våra frågor om patent.

Övningens syfte: Att leta information om patent, designskydd och varumärkesskydd och lära sig vad det innebär.

Tips: Ordna en tipspromenad.

- 1 Vad är ett patent?
- 2 Vad krävs för att man ska få ett patent?
- 3 Varför ska man ansöka om patent?
- 4 Ibland vill man inte ansöka om patent. Varför?
- 5 Vad gör en patentingenjör?
- 6 Vad gör en patentbyrå?
- 7 Vem vänder sig till en patentbyrå?
- 8 Kan man behöva andra skydd än patent?
- 9 Varför offentliggörs alla patentansökningar?
- 10 Kan man se på en uppfinning att den är patenterad?
- 11 Kan en högstadiellev söka patent?
- 12 Vad kostar ett patent?

FACIT: 12 frågor om patent

En uppfinning är i sig ett allmänt begrepp och kan omfatta varje ny idé på alla möjliga områden. En uppfinning måste däremot, för att kunna beviljas patent, uppfylla vissa bestämda kriterier. Många tror att ett patent gör att pengarna börjar rulla in. Men så är det inte! När man har ett patent måste man också veta hur man ska använda det, omsätta det till en god affär.

Patentingenjörerna Rut Herbjørnsen och Cecilia Bergold svarar här på våra frågor om patent.

1

Vad är ett patent?

Patent är ett skydd för uppfinningar som är tekniska. Det är ett bevis på att du har ensamrätt att kommersialisera, tillverka, sälja och t ex hyra ut uppfinningen du patenterat i det land eller i de länder där du fått patentet beviljat. Patentet gäller i upp till 20 år, och hålls aktuellt genom att du betalar för skyddet varje år. Patentverk världen över har samarbeten, som gör att man kan ansöka om patent som ska gälla utomlands även från Sverige. Har du lämnat in en patentansökan i Sverige och vill ansöka om patent för samma uppfinning utomlands, måste du inom 12 månader lämna in en ansökan utomlands och begära så kallad "prioritet". Det innebär att alla dina ansökningar i de olika länderna räknas ha inkommit samtidigt, det vill säga det datum då du lämnade din första ansökan. Inte bara produkter utan även metoder och användningar kan patenteras. Olika saker som skulle kunna skyddas med patent:

- *Produkt*: En "anordning för skrift", t ex kulspetspenna.
- *Metod*: Det sätt man går tillväga för att tillverka ett visst läkemedel, t ex "Betablockerare" mot högt blodtryck.
- *Användning*: Ett nytt användningsområde av en tidigare känd lösning, t ex att använda Betablockerare mot migrän. Är en ganska ovanlig typ av patent, som ofta kombineras med patent på en metod eller en produkt.

2

Vad krävs för att man ska få ett patent?

- Uppfinningen måste kunna "tillgodogöras industriellt", vilket innebär:
 - Att den har teknisk effekt. Löser ett definierat problem på ett tekniskt sätt. T ex kulspetspennan är en "anordning för skrift". Att komma på vilket problem man vill lösa är en viktig del av själva uppfinningen.
 - Att den har teknisk karaktär. Inte är en upptäckt eller en teori. Einstein hade t ex inte kunnat få patent på sin relativitetsteori.
 - Att den är reproducerbar. Att man ska få samma tekniska resultat varje gång man använder uppfinningen. Det är alltså viktigt att du beskriver idén på så sätt att effekten du vill uppnå kan återskapas med samma resultat varje gång.
- Du måste visa att det du uppfunnit är en ny lösning på problemet. Det får inte ha ansökts om patent för, eller redan finnas patent på, en snarlik teknisk lösning någonstans i världen. Samma tekniska lösning får inte heller ha visats på andra sätt, t ex i press eller på mässa.
- Uppfinningen måste ha "uppfinningshöjd", eller "idéhöjd". I beskrivningen av din uppfinning så måste du beskriva på vilket sätt din uppfinning väsentligt skiljer sig från uppfinningar som är kända sedan tidigare. Kanske har du tillfört en smart funktion, eller förbättrat något som gör att den fungerar annorlunda i angivna sammanhang. Funktion och användning måste vara tydligt beskrivet. Tänk stort! När man ansöker om patent för en viss teknik kanske man har ett visst användningsområde klart för sig. Det gäller att tänka ut om det finns andra områden där tekniken kan användas, för att kunna täcka in så stort användningsområde som möjligt i sin ansökan. T ex kanske påsklämman är super att använda för att klämma ihop blodkärl eller tarmar under operation?

3

Varför ska man ansöka om patent?

Om du ska ansöka om patent bör du ha en plan för hur du ska använda ensamrätten du får genom ditt patent, dvs hur du ska lansera och sälja uppfinningen på marknaden. Investeringen i patentet ska ju återbetala sig och löna sig för dig. Kostnaden för att söka patent beror på en massa saker, t ex hur många länder man vill ha skydd i, och går därför inte att säga exakt men helt klart så är det en stor investering. Du måste skapa ett behov av din produkt genom marknadsföring, distribution av den osv. Om man inte vill göra allt det själv kan man sälja *licensen* till någon annan som är beredd att kommersialisera uppfinningen.

Tillverkare och andra företag, t ex företag som kan tänkas köpa licens, vill gärna att man redan har en patentansökan inlämnad, eller ett godkänt patent när man vänder sig till dem. Det visar att man är seriös, tänkt igenom allt och dessutom fått det bedömt av kunniga personer. Om du verkligen tror på din idé och har möjlighet att utveckla idén fullt ut tekniskt ska du se till att skydda den först. Ibland behöver man teknisk hjälp för att utveckla produkten till något som fungerar i praktiken, av en tillverkare till exempel. Då kan man med hjälp av ett *sekretessavtal* förklara sin idé mer ingående. Om tillverkaren blir intresserad kan man vidareutveckla idén tillsammans inom ramarna för ett avtal och sedan ansöka om patent.

Exempel: Läkemedelsföretag vill ofta skydda sin teknik med patent eftersom de har stora utvecklingskostnader, miljarder kronor, för att ta fram ett nytt läkemedel. De behöver patent för att skydda sin investering, få ensamrätt på tillverkning och försäljning av läkemedlet. Om det inte fanns patentskydd kanske det inte skulle komma fram så många nya läkemedel.

4

Ibland vill man inte ansöka om patent. Varför?

En anledning kan vara att det kostar mycket pengar att söka patent och att man inte tror sig kunna få tillbaka de nedlagda kostnaderna för patentansökan, eller att man inte kan finansiera ansökan. En annan anledning kan vara att ett företag inte vill ansöka om patent eftersom det ger andra tillgång till själva idén som man bygger hela sitt företag på. Alla patentansökningar blir nämligen offentliga efter 18 månader, även de som inte beviljats. Ett exempel är receptet på julmust. Essensen till merparten av all must som produceras tillverkas av Roberts AB i Örebro som sägs ha ett hemligt recept inlåst i ett kassaskåp. Hade Roberts AB ansökt om patent på metoden för att framställa julmust hade alla idag haft tillgång till receptet!

5

Vad gör en patentingenjör?

En patentingenjör är normalt civilingenjör i botten, har vidareutbildning inom *immaterialrätt* och arbetar oftast på patentverk, patentbyrå eller inom ett företag. Cecilia Bergold är civilingenjör i väg- och vattenbyggnadsteknik och har arbetat på Patent- och registreringsverket, PRV, innan hon började på patentbyrå. Företag som utvecklar många tekniska lösningar har ofta en egen patentavdelning som bevakar patent på området, sköter ansökningar om nya patent och bevakar konkurrenterna. Man bör ha ett språkintresse eftersom man arbetar med att läsa och jämföra tekniska beskrivningar på många olika språk.

6

Vad gör en patentbyrå?

Vi hjälper uppfinnare och företag att skriva ansökningar för att de ska få ett så brett skydd som möjligt för sina idéer och skydd för det som de tänkt använda eller sälja. Det handlar alltså inte bara om patent utan även andra *immaterialrättsliga* skydd. Vi *nyhetsgranskar* och bevakar teknikutveckling på olika områden, ser om tekniska lösningar redan finns eller har offentliggjorts. Vi hjälper företag att löpande ansöka om nya patent på teknik de utvecklar. Det händer också att vi hjälper våra uppdragsgivare att driva rättsliga processer gällande *intrång* i patentskydd.

Tips: Har ni någon patentbyrå på orten eller på närliggande ort? Kanske kan ni få komma på studiebesök?

7

Vem vänder sig till en patentbyrå?

Både företag och privatpersoner. De flesta som kommer till patentbyrån vet vilken typ av skydd de behöver. Många företag utvecklar ständigt sina produkter, t ex företag som tillverkar mobiltelefoner. Det händer ofta att man ansöker om patent på olika tekniska lösningar längs vägen, för att skydda varje steg man tar i utvecklingen. Men det gäller att inte sätta krokben för sig själv, eftersom man i varje ansökan måste visa att det man uppfunnit är förfinat i tekniken och skiljer sig från tidigare lösningar på samma problem.

8

Kan man behöva andra skydd än patent?

Många produkter har både patent på den tekniska lösningen och designskydd (tidigare mönsterskydd) på formen, utseendet. Det gäller t ex lösningar där formen i sig kan ha en teknisk funktion. Formen är då en del av den tekniska lösningen, se exemplen nedan. En uppfinning kan ha flera olika skydd. Om utseendet är en del av marknadsföringen, t ex hur knappatsen på en mobiltelefon ser ut, vill man skydda den utformningen. Vill du lansera en produkt, tjänst eller ett företag under ett visst namn och vill skaffa dig ensamrätt att använda namnet så kan du skydda namnet som ett varumärke.

Några exempel på uppfinningar som kan ha flera skydd:

- Spagettisleven: Tänderna håller fast spagettin, hålet gör att vattnet rinner av. Kan ha designskydd och patent, men även varumärkesskydd.
- Mönster på bildäck: Mönstrets design ger vägegenskaper som har teknisk betydelse. Kan ha designskydd och patent samt varumärkesskydd på produktnamn och tillverkare.
- Mobiltelefoner: Kan ha patent på tekniska lösningar och designskydd på utformningen. Kan ha varumärkesskydd på produktnamn och tillverkare.

9

Varför offentliggörs alla patentansökningar?

Uppfinnaren får patent, ensamrätt under en viss tid, mot att staten får offentliggöra uppfinningen för allmänheten. Tanken med den internationella överenskommelsen att patent och patentansökningar ska offentliggöras är att andra ska kunna fundera vidare på samma problem för att kanske hitta en ännu bättre lösning. Helt enkelt för att bra idéer ska kunna utvecklas och bli ännu bättre!

10

Kan man se på en uppfinning att den är patenterad?

Oftast inte. I Tyskland och USA är det vanligare att man kan se det. Ibland kan det stå "pat. pend." (patent pending), vilket betyder att man ansökt om patent på uppfinningen. Ibland kan det också stå t ex "SE pat. nr. (nummer)" vilket visar att man ansökt om patent i Sverige, eller "US pat. nr. (nummer)" för patentansökan i USA. Ingen av de här markeringarna visar om patentansökan beviljats eller inte. Det går att se på siffrorna om det är ett ansökningsnummer eller ett patentnummer. Varumärken markeras ofta med TM (Trade Mark) eller [®] (Registrerat varumärke). Märket [©] (Copyright) visar att t ex en text eller en bild är skyddad av upphovsrätt.

Exempel:

- Golfklubbor. Kan ha patent och/eller designskydd.
- Innebandyblad. Kan ha patent och/eller designskydd.
- Golfbollar. Kan ha patent och/eller designskydd på bollens mönster, groparna.
- Finn upp[®] och Uppfinnarresan[®]. Är skyddade som varumärken.

11 Kan en högstadieelev söka patent?

Du behöver inte vara myndig för att få patent. Det finns helt enkelt ingen åldersgräns. MEN det är komplicerat att söka. Att få patent tar lång tid (vanligtvis 1,5 år), det är jättedyrt – åtminstone för en ung människa – och när du har fått patent är det tyvärr inte säkert att du kan få marknadsföra och sälja din tjänst eller produkt. Därför ska du prata med en patentingenjör som kan hjälpa dig och förklara mer. Om du verkligen är sugen på att ta patent på din idé gäller det att ha en strategi. Det kan du lära dig mer om i lektionsövningen "Patentstrategier".

12 Vad kostar ett patent?

Patent i Sverige i 11 år: 100 000 – 125 000 kronor

<https://www.prv.se/sv/patent/ansoka-om-patent/innan-ansokan/kostnadsexempel-for-patent/exempel-pa-patentkostnad---sloo-ab/>

Patent i tre länder i 11 år: 150 000 – 300 000 kronor

<https://www.prv.se/sv/patent/ansoka-om-patent/innan-ansokan/kostnadsexempel-for-patent/exempel-pa-patentkostnad---school-brain-ab/>

Källa: Patent- och registreringsverket.